

ĆWICZENIE

Jest jak cebula... O naszej tożsamości

**Opowieści o migracjach
– pokój, sprawiedliwość
i silne instytucje**

**CENTRUM EDUKACJI
OBYWATELSKIEJ**

Jest jak cebula...

O naszej tożsamości

Opowieści o migracjach
– pokój, sprawiedliwość
i silne instytucje

Patrycja Kopcińska

klasa III szkoły podstawowej

45 minut

Kim jestem? Kim jest Polak, Polka? Co dla różnych osób oznacza bycie Europejczykiem, Europejką? – na te pytania uczniowie i uczennice próbują poszukać odpowiedzi. Pracując różnymi metodami, będą zgłębiać złożoną problematykę tożsamości.

PYTANIE KLUCZOWE

Co to znaczy być Polakiem, Polką, Europejczykiem, Europejką?

CELE LEKCJI

- scharakteryzujesz pojęcie tożsamości
- dostrzeżesz istnienie różnych tożsamości społeczno-kulturowych
- wyjaśnisz możliwość posiadania wielu tożsamości

ZWIĄZEK Z PODSTAWĄ PROGRAMOWĄ

- wiedza o społeczeństwie: VIII.1, VIII.5

METODY PRACY	FORMY PRACY	ŚRODKI DYDAKTYCZNE I MATERIAŁY
burza pomysłów, pogadanka, dyskusja, praca z tekstem, filmem, aplikacją	praca indywidualna, praca w grupie	film <i>Tożsamość: co to znaczy być Europejczykiem / Europejką?</i> , rebusy, karty pracy, figury geometryczne w trzech kolorach, karteczki samoprzylepne, mobilne urządzenia uczniów i uczennic, komputer, rzutnik, opcjonalnie fragment filmu <i>Shrek</i>

Wprowadzenie

Zapisz na tablicy: „Tożsamość: co to znaczy być Europejczykiem / Europejką?” i zaprezentuj rebus z załącznika nr 1 (jeżeli chcesz utrudnić zadanie, możesz to zrobić, wykorzystując zagadkę w języku obcym). Po jego odczytaniu wspólnie dokończcie formułowanie tematu.

Przedstaw cele zajęć oraz pytanie kluczowe.

Praca właściwa

35 minut

ETAP I

3 minuty

Zapytaj klasę, co oznacza termin „tożsamość”. Przeprowadź burzę pomysłów, a następnie poproś chętne osoby do odszukania w Internecie i odczytania definicji. Zwróć uwagę, że tożsamość definiuje się w różny sposób. Wspólnie się zastanówcie, co łączy różne definicje i co jest zasadnicze dla zrozumienia tego pojęcia.

ETAP II

5 minut

Zapisz na tablicy zdanie: „Jestem Polakiem/Polką, co oznacza, że...” i poproś młodzież, aby dopisała jego zakończenie na karteczkach samoprzylepnych i umieściła na tablicy. Odczytajcie propozycje. Odnieś się do różnorodności zakończeń, które będą prawdopodobnie wskazywać, kim jest Polak, Polka, ale też na prawa, obowiązki, zwyczaje Polak i Polaków. Podkreśl znaczenie poczucia przynależności narodowej.

ETAP III

12 minut

Zaprezentuj 50 sekund filmu *Tożsamość: co to znaczy być Europejczykiem / Europejką?*, poprzedzając projekcję informacjami, że dotyczy on Niemiec i został przygotowany przez niemiecką organizację Migration Matters.

Zatrzymaj projekcję na pytaniu „Jak jest w twoim kraju?” i poproś uczniów i uczennice o ustosunkowanie się od do niego. Zadawaj dodatkowe pytania i zachęcaj do dłuższych wypowiedzi. Postaraj się zaangażować dyskusję w taki sposób, aby zostały w niej podkreślone analogie między sytuacją w Polsce (i innych krajach) a problemami wskazanymi w filmie.

Zaprezentuj trzydziestoczworosekundowy fragment filmu *Shrek* <https://www.youtube.com/watch?v=oB7TA5TpERA> lub przywołaj w pamięci uczniów i uczennic rozmowę tytułowego bohatera z osem dotyczącą ogarów, a następnie narysuj cebulę (załącznik 2).

Zapytaj, co ma wspólnego cebula z tożsamością, i prowadź rozmowę w taki sposób, aby młodzież uświadomiła sobie, iż tożsamość jest złożona, wielowarstwowa i można posiadać wiele tożsamości. Wprowadź informacje dotyczące tożsamości indywidualnej i społecznej, a także zwróć uwagę na ich zmienność/ewolucję w życiu osób. Rozmawiając, odwołujcie się do przykładów z filmu *Tożsamość: co to znaczy być Europejczykiem / Europejką?*

ETAP IV

10 minut

Rozdaj losowo uczniom i uczennicom figury geometryczne (załącznik nr 3) i nie podając żadnych kryteriów, poproś, aby w milczeniu połączyli się w grupy (mogą to zrobić na wiele sposobów, zwłaszcza że nie podano oczekiwanej liczebności grup). Niech następnie wyjaśnią, w jaki sposób utworzyli grupy. Wskaż, że łączenie się na podstawie podobieństw jest jednym z podstawowych mechanizmów społecznych. Proces był jednocześnie wykluczający dla tych, których figura nie ma odpowiedniego kształtu lub koloru – ten mechanizm społeczny jest źródłem negatywnych zjawisk, takich jak nietolerancja czy dyskryminacja, których przejawy uczestnicy i uczestniczki zajęć mogli dostrzec w filmie *Tożsamość: co to znaczy być Europejczykiem / Europejką?* Poproś uczniów i uczennice, aby przypomnieli, jak te zjawiska uzewnętrzniły się w wypowiedziach osób w nagraniu, i zastanowili się nad ich podłożem.

Zapytaj młodych ludzi, co łączy ich z bohaterami filmu. Do jakiej wspólnoty wszyscy należą? Jaką tożsamość mogą deklarować? Gdyby uczniowie i uczennice nie wskazali tożsamości europejskiej, możesz przypomnieć im pytanie kluczowe. Spróbujcie ustalić, co dla różnych osób może oznaczać bycie Europejczykiem/Europejką.

Niech młodzież stworzy trzy grupy według kolorów figur geometrycznych (czerwony, zielony, niebieski) i wykona zadanie opisane w karcie pracy z załącznika nr 4. Po upływie czasu wyznaczonego na ćwiczenie poproś grupy o prezentację rezultatów, a chętne osoby o ustosunkowanie się do propozycji przedstawionych przez kolegów i koleżanki.

Podsumowanie

10 minut

Wyświetl ostatnie sekundy filmu *Tożsamość: co to znaczy być Europejczykiem / Europejką?* – kadr z pytaniem kluczowym: „Co to znaczy być Polakiem, Polką, Europejczykiem, Europejką?”. Podkreśl, że rozmawialiście o tym przez całe zajęcia oraz że nie ma jednej odpowiedzi na to pytanie, o czym świadczą np. widniejące na tablicy efekty ćwiczenia 1 (karteczki z indywidualnymi odpowiedziami uczniów i uczennic) czy propozycje, które młodzież przedstawiała w ćwiczeniu 2. Odnieś się do rysunku cebuli, która może obrazować wielowarstwowość indywidualnej tożsamości każdego z nas, ale również złożoność tożsamości europejskiej, której polskość jest elementem.

Całość możesz spuentować własną odpowiedzią na pytanie kluczowe lub słowami profesora Mariusza Wołosza: „Być Europejczykiem to znaczy być Polakiem, ale mieć świadomość przynależności do większej całości. Całość ta to kulturowa jedność o bardzo głębokich korzeniach czerpiących ze starożytnych źródeł europejskiej cywilizacji, wyjątkowej w naszym świecie”.

W ramach powtórzenia materiału z lekcji zaproponuj indywidualne wykonanie na telefonach chmury wyrazów będącej dokończeniem zdania: *Jestem Europejczykiem/Europejką, co oznacza dla mnie, że...* i przesłanie jej do wyznaczonej osoby. Chmury wyrazów możesz później np. wydrukować i wykorzystać jako materiał do tematycznej gazetki ściennej, opublikować w gazetce szkolnej, umieścić na stronie szkoły.

Chmury można przygotować np. w aplikacji Tagul (<https://wordart.com>, przykład w załączniku nr 5). Wskazówki, jak to zrobić, znajdziesz w filmie *Chmura wyrazowa WordArt* (https://www.youtube.com/watch?v=nlw-Gll6jm0&ab_channel=AnitaAnnaChmielewska).

ZAŁĄCZNIKI:

- Załącznik nr 1 – **Materiał pomocniczy:** Rebusy
- Załącznik nr 2 – **Materiał pomocniczy:** Rysunek cebuli
- Załącznik nr 3 – **Materiał pomocniczy:** Figury geometryczne
- Załącznik nr 4 – **Karty pracy:** III Międzynarodowa konferencja „Europa wobec wyzwań XXI wieku”: *Europejczyk/Europejka – czyli kto?* (dla trzech grup)
- Załącznik nr 5 – **Materiał pomocniczy:** Chmura wyrazów

Praca domowa dla chętnych

Osobom zainteresowanym problematyką zajęć zaproponuj zapoznanie się z podcastem *Co to znaczy być Europejczykiem?*, <https://audycje.tok-fm.pl/podcast/59434,Co-to-znaczy-byc-Europejczykiem-Europejka-Pytamy-mlodziez-z-Sejn-i-Augustowa-SKROT-DEBATY>.

ZAŁĄCZNIK NR 1

Materiał pomocniczy: Rebusy

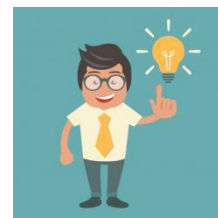
r=ż n=s d=m +ś +ć

Rozwiązanie:

+i m=d e=n n=l g=y

Rozwiązanie:

+

+

tät

ee = en

sch

Rozwiązanie: die

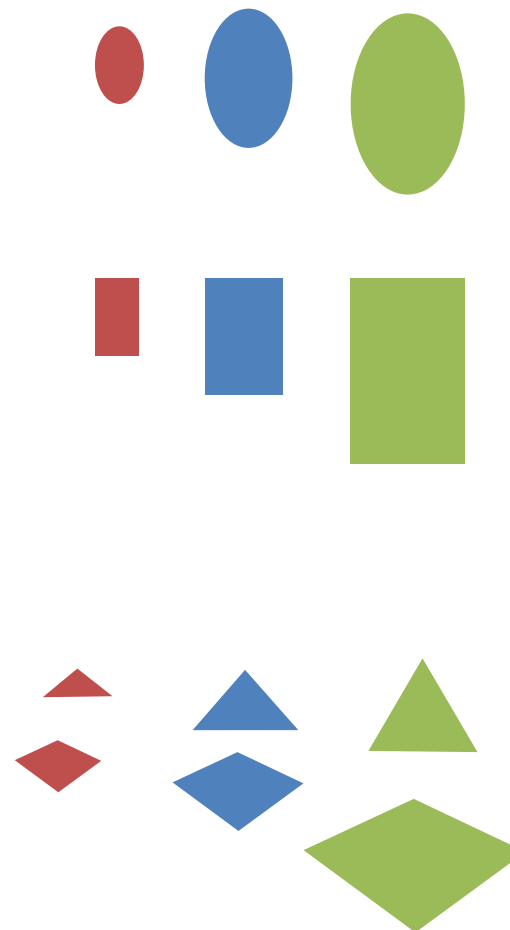
ZAŁĄCZNIK NR 2

Materiał pomocniczy: Rysunek cebuli

ZAŁĄCZNIK NR 3

Materiał pomocniczy: Figury geometryczne

ZAŁĄCZNIK NR 4

Karty pracy: III Międzynarodowa konferencja „Europa wobec wyzwań XXI wieku”: Europejczyk/Europejka – czyli kto? (dla trzech grup)

GRUPA CZERWONA

Wyobraźcie sobie, że uczestniczycie w III Międzynarodowej konferencji „Europa wobec wyzwań XXI wieku”: Europejczyk/Europejka – czyli kto? i właśnie wysłuchaliście wypowiedzi prelegentek i prelegentów dotyczących tożsamości europejskiej.

Przeczytajcie je, przeanalizujcie i podkreślcie fragmenty, które Waszym zdaniem są najistotniejsze. Na podstawie cytatów oraz własnych przemyśleń sformułujcie odpowiedź na pytanie: Co dla różnych osób oznacza bycie Europejczykiem, Europejką?, którą zaprezentujecie klasie.

1. „Być Europejczykiem to przyznawać się do wartości wynikających z filozofii greckiej, prawa rzymskiego i etyki chrześcijańskiej”, Andrzej Zoll
2. „To znaczy [...] być sobą wśród innych, którzy są sobą. To znaczy prowadzić dialog, a nie upierać się przy swoim. To znaczy należeć do wielu wspólnot i wielu kultur. I wędrować po nich z radością i podziwem”, Krzysztof Zajas
3. „Być Europejczykiem to: czuć się odpowiedzialnym za Europę, być gotowym do solidarności z innymi narodami, pomagać, jeśli tego potrzebują, należeć do wspólnoty, która kieruje się podobnymi wartościami”, Jacek Królikowski
4. „Być Europejczykiem to poddawać swoją tożsamość krytycznej refleksji. To otwartość na zmiany i odmowa akceptacji istniejącego

kształtu rzeczywistości jako czego raz na zawsze danego. A także – to umiejętność czerpania uzasadnionej, aczkolwiek powściągliwej dumy z tego, z tego kim się jest”, Sławomir Kaprański

GRUPA ZIELONA

Wyobraźcie sobie, że uczestniczycie w III Międzynarodowej konferencji „Europa wobec wyzwań XXI wieku”: Europejczyk/Europejka – czyli kto? i właśnie wysłuchaliście wypowiedzi prelegentek i prelegentów dotyczących tożsamości europejskiej.

Przeczytajcie je, przeanalizujcie i podkreślcie fragmenty, które Waszym zdaniem są najistotniejsze. Na podstawie cytatów oraz własnych przemyśleń sformułujcie odpowiedź na pytanie: Co dla różnych osób oznacza bycie Europejczykiem, Europejką?, którą zaprezentujecie klasie.

1. „Jestem Europejczykiem, bo mój kontynent jest wyjątkową wspólnotą pamięci o potęgach kultury, głębi filozofii i religii, państwach prawa oraz demokratycznych społeczeństwach, ambitnej nauce i legendach. Jestem z tego bardzo dumny”, Andrzej Kacorzak
2. „Dla mnie bycie Europejczykiem to [...] z jednej strony być dumnym ze swoich korzeni, wiernym tradycjom i ideałom swojego regionu oraz swojego narodu. Ale z drugiej strony, ubogacony tą spuścizną, wyciągać rękę do innych i szanować naszą różnorodność. Europa regionów i ojczyzn jest bowiem bogata właśnie dzięki swojej różnorodności”, Bernard Margueritte
3. „[B]ycie Europejczykiem to nie tylko umiłowanie wolności osobistej, wolność wyboru, równość, ale także umiłowanie życia ludzkiego, godności ludzkiej, traktowanie każdego człowieka z szacunkiem, minimalizowania przemocy oraz nastawiania na

pokojeowe rozwiązywanie konfliktów”, Adam Bodnar

4. „Być Europejczykiem to wiedzieć, że przede wszystkim powinno być dobro człowieka, a następnie społeczeństwa i wreszcie państwa. [...] Natomiast w dniu dzisiejszym Europejczyk to człowiek, który jest rozumny i spieszy na ratunek tym, którzy szukają u nas schronienia”, Wojciech Oszejka

GRUPA NIEBIESKA

Wyobraźcie sobie, że uczestniczycie w III Międzynarodowej konferencji „Europa wobec wyzwań XXI wieku”: *Europejczyk/Europejka – czyli kto?* i właśnie wysłuchaliście wypowiedzi prelegentek i prelegentów dotyczących tożsamości europejskiej.

Przeczytajcie je, przeanalizujcie i podkreślcie fragmenty, które Waszym zdaniem są najistotniejsze. Na podstawie cytatów oraz własnych przemyśleń sformułujcie odpowiedź na pytanie: Co dla różnych osób oznacza bycie Europejczykiem, Europejką?, którą zaprezentujecie klasie.

1. „Być Europejczykiem znaczy być częścią wielkiego, postępowego projektu politycznego i społecznego, próby stworzenia sfery dobrobytu i bezpieczeństwa, gdzie ludzie nie będą martwić się o to, co stanie się z nimi jutro”, Mateusz Trzeciak
2. „Bycie świadomym, że wszyscy – Polacy, Niemcy, Szwedzi, Białorusini, Portugalczycy... – wyrastamy z jednego europejskiego pnia wartości, chrześcijańskiej religii, greckiej filozofii, rzymskiego prawa. Ta świadomość gwarantuje nam wolność, otwartość i szacunek. Wzajemny szacunek”, Marek Lasota
3. „Bycie Europejczykiem to uszanowanie różnorodności, możliwość

wolnych działań, wolność słowa”, Miklós Mitrovits

4. „Bycie Europejczykiem oznacza dla mnie możliwość korzystania, ale i utożsamiania się z największymi osiągnięciami tego kontynentu, m.in. rozwiniętym systemem ochrony praw człowieka, dojrzałą demokracją, społeczeństwem obywatelskim, wolnością słowa, zrzeszania się, wyznania”, Ziyad Raoof

ZAŁĄCZNIK NR 5

Materiał pomocniczy: Chmura wyrazów

Więcej materiałów na stronie internetowej programu: www.globalna.ceo.org.pl

Materiał powstał w ramach projektu „I am European: Historie i fakty o migracjach na XXI wiek” realizowanego przez Centrum Edukacji Obywatelskiej. Projekt jest finansowany ze środków Unii Europejskiej i współfinansowany przez Polsko-Amerykańską Fundację Wolności w ramach programu „Szkoła ucząca się”. Treść wyraża wyłącznie poglądy autorów, auterek i nie może być utożsamiana z oficjalnym stanowiskiem Polsko-Amerykańskiej Fundacji Wolności ani Unii Europejskiej.

POLSKO-AMERYKAŃSKA
FUNDACJA WOLNOŚCI

„I am European: Historie i fakty o migracjach na XXI wiek” jest częścią programu DEAR (The European Commission's Development Education and Awareness Raising Programme), który wspiera projekty angażujące społeczeństwo Unii Europejskiej w globalne zagadnienia rozwoju społecznego, gospodarczego i środowiskowego. Poprzez finansowanie programów takich jak „I am European: Historie i fakty o migracjach na XXI wiek” DEAR promuje uniwersalne wartości, m.in. wolność, demokrację, praworządność oraz umożliwia obywatelom i obywatelkom Europy włączenie się w globalny rozwój. Program DEAR finansuje około 30 programów w krajach członkowskich UE. Projekty te przyczyniają się do zwiększenia zrozumienia i zaangażowania Europejczyków i Europejczyk w kreowanie pozytywnych zmian społecznych zarówno na poziomie lokalnym, jak i międzynarodowym. Działania DEAR wspierają również pracę UE na rzecz realizacji Celów Zrównoważonego Rozwoju.

Wydawca:

Fundacja Centrum Edukacji Obywatelskiej

ul. Noakowskiego 10, 00-666 Warszawa

www.ceo.org.pl

Warszawa 2020

Autorka: Patrycja Kopcińska

Redakcja merytoryczna: Julia Godorowska

Redakcja językowa i korekta: Justyna Yigitler

Projekt graficzny i skład: RZECZYOBRAZOWE

Materiał jest dostępny na licencji Uznanie autorstwa 4.0 Międzynarodowe (CC BY 4.0).

Pewne prawa zastrzeżone na rzecz Centrum Edukacji Obywatelskiej. Więcej o wolnych licencjach:

<http://creativecommons.pl/>